

Mūsų požiūris

Ekonominė, demografinė ir technologinė kaita, Lietuvos siekis tapti aukštą pridėtinę vertę kuriančia, kūrybiška inovacijų šalimi, besiremiančia savo žmonių gebėjimais ir intelektiniu potencialu reikalauja kokybišką išsilavinimą kiekvienam jo siekiančiam paversti realiu, o ne tariamu valstybės tikslu. Pagrindinis mūsų valstybės konkurencinis pranašumas yra puikiai išsilavinę, kūrybiški ir besikeičiančio pasaulio iššūkius kaip naujas galimybes vertinantys žmonės.

Blogėjanti švietimo padėtis Lietuvoje kelia ne tik ilgalaikių iššūkių, bet jau šiandien kuria sunkiai išsprendžiamas socialines ir ekonomines problemas. Geografiniai ir socialiniai barjerai smarkiai lemia mūsų vaikų galimybes gauti geriausią išsilavinimą šalia esančioje mokykloje ir realizuoti savo potencialą. Lietuvos moksleivių pasiekimai toliau prastėja ir yra vieni žemiausių tarp EBPO šalių. Bendrojo ugdymo rezultatų skirtumai tarp didžiųjų miestų ir rajonų mokyklų lemia, kad regionuose gyvenantiems vaikams daug sunkiau siekti aukštojo išsilavinimo. Lietuvos darbo rinkoje jau kurį laiką susidariusi paradoksali situacija, kai išsilavinimą turintiems žmonėms nepavyksta rasti darbo, o darbdaviai skundžiasi nerandantys tinkamos kvalifikacijos darbuotojų. Darbo rinkos poreikių neatitinkantis išsilavinimas lemia aukštą ir ilgalaikį nedarbą, ypač tarp kų tik studijas baigusio jaunimo.

Švietimo sistema suvokiama siaurai ir ribotai, pamirštant, kad visos švietimo sistemos dalys ir elementai tarpusavyje glaudžiai susiję. Vienos švietimo sistemos dalies iššūkiškai negali būti analizuojami ir sprendžiami atsietai nuo likusių. Lietuvos švietimo sistemoje trūksta išgryninto filosofinio pamato ir konkrečios vizijos, kuria galėtų remtis atskiri švietimo sektoriai ir įstaigos. Todėl švietimo sistema fragmentiška, blaškomasi nuo rinkimų iki rinkimų, atsitiktinai ir nepagrįstai priimami sprendimai, neanalizuojamas jų ilgalaikis poveikis. Švietimo įstaigos dažnai priverstos imituoti neracionaliai vykdomus biurokratinis sprendimus, nes nėra aiškaus prasmės ir reikalingumo suvokimo bei tikslo. Įvairiose švietimo sistemos dalyse esama neišspręstų problemų ir netgi visiškai apleistų klausimų.

Pagrindiniai TS-LKD principai švietimo srityje:

Lietuvos švietimui būtinas **ilgalaikis strateginis sutarimas dėl švietimo sistemos vizijos, pagrindinių tikslų ir finansavimo**. Turime skaidriai ir demokratiškai sutarti su švietimo bendruomene, visuomenės ir politinių partijų atstovais, kuria linkme tobuliname švietimo sistemą, kad ji atliktų XXI a. iššūkius, atitiktų kiekvieno besimokančiojo poreikius ir individualius gebėjimus, visiems Lietuvos vaikams užtikrintų vienodas galimybes siekti geriausio išsilavinimo.

Būtina parengti veiksmų planą ir sutarti, kad **švietimo sistemos finansavimas**, atlygis mokytojams, dėstytojams bei mokslininkams nuosekliai didės. Didėjantis švietimo sistemos finansavimas turi būti tiesiogiai susietas su realiais pokyčiais pačioje švietimo sistemoje ir lėšų panaudojimo efektyvumu ir tikslingumu.

Sutarti ilgalaikiai švietimo tikslai neturėtų kisti dėl vyriausybių kaitos ar pavienių politinių iniciatyvų. Mes privalome užtikrinti pokyčių nuoseklumą ir tęstinumą.

Geriausios kokybės išsilavinimas turi būti prieinamas kiekvienam. Lietuvoje negali būti pamirštų vaikų. Švietimą būtina organizuoti taip, kad mažėtų neigiami socialinio, ekonominio ar kultūrinio konteksto įtaka jo pasiekimams ir profesinei karjerai. Taip pat vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, privalo turėti galimybę mokytis ir siekti išsilavinimo visose švietimo sistemos dalyse.

Švietimo sistemos pokyčiams būtini **strateginiai valstybės pajėgumai analizuoti, planuoti ir įgyvendinti pokyčius.** Taigi svarbu stiprinti **švietimo politiką formuojančias ir įgyvendinančias institucijas.** Todėl reikia aiškiai apibrėžti visų švietimo politikos formavimo ir įgyvendinimo procesuose dalyvaujančių valstybės institucijų funkcijas ir atsakomybes. **Sprendimus švietime būtina priimti remiantis moksliniu pagrindu ir įrodymais.** Šalia Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos turi atsirasti patariamoji grupė švietimo klausimais, kurią sudarys geriausi Lietuvos edukologai ir ekspertai.

Todėl mes, Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai, savo strategiją švietimo politikos srityje grindžiame šiais pagrindiniais prioritetais (iki 2025 metų):

1. Visiems prieinamas, kokybiškas ankstyvasis ugdymas.
2. Kokybiškas startas kiekvienam Lietuvos vaikui.
3. Šiuolaikinius iššūkius atliepiantis ugdymo turinys.
4. Tarptautiniu lygiu konkurencingas ir sutelktas aukštasis mokslas.
5. Rinką stiprinanti profesinio mokymo sistema.
6. Mokymosi visą gyvenimą kultūra.

Visiems prieinamas, kokybiškas ankstyvasis ugdymas

Visiems prieinamas ankstyvasis ugdymas.
Visi socialinės rizikos šeimose gyvenantys vaikai lankys ikimokyklinio ugdymo įstaigas

Pagrindiniai iššūkiai:

VALSTYBĖS KONTROLĖS ATLIKTAS AUDITAS

parodė, kad net 36 proc. socialinės rizikos šeimose augančių vaikų iki 5 metų (imtina) nedalyvavo ikimokyklinio ugdymo procese, nes savivaldybės neskyrė jiems privalomojo ugdymo, neorganizavo vežiojimo į ikimokyklinio ugdymo programą vykdančias įstaigas, o net du trečdaliai kaimo vietovėse gyvenančių vaikų nelanko ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Tokios tendencijos lemia, kad mokyklą pradėję lankyti vaikai susiduria su problemomis ir turi vyti darželius lankiusius savo bendraamžius – dėl to jau pirmoje švietimo grandyje daliai vaikų užprogramuojamos nelygios galimybės gauti vienodai geras startines pozicijas.

BE TO, LIETUVOJE VIS DAR STINGA ANKSTYVOSIOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ,

kuriose būtų prižiūrimi 0–3 metų vaikai – palyginti su ES rodikliais, Lietuva atsilieka kone dvigubai. Lietuvoje tai dažniausiai tėvų (mamų) arba samdomų auklių rūpestis. Dėl šios priežasties tėvai, ypač mamos, ilgainiui praranda reikiamą kvalifikaciją ir vėliau patiria sunkumų, kai tenka grįžti į darbo rinką.

PASTEBIMA, KAD IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS

stipriai orientuotos siekiant užtikrinti vaikų priežiūrą ir saugią aplinką, tuo tarpu ugdymo procesas labai elementarus ir neskatinantis kurti. Net 29,6 proc. ikimokyklinio ugdymo pedagogų neturi aukštojo išsilavinimo.

Pagrindiniai darbai:

1. VISUOTINIS ANKSTYVASIS UGDYMAS.

Šiuo metu ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas yra švietimo ir socialinės politikos sandūroje. Siūlysime ankstinti priešmokyklinį ugdymą ir sutarus su ekspertais bei švietimo bendruomene palaipsniui pereiti prie visuotinio ankstyvojo ugdymo bent nuo penkerių metų. Šiame etape ugdymas neturėtų būti suprantamas kaip formalus žinių įsisavinimas. Tai ugdymas per žaidimą, kūrybingumo, socialinių, kultūrinių kompetencijų stiprinimas. Šiuo laikotarpiu diagnozuojamos galimos mokymosi problemos ir ieškoma sprendimų. Ankstyvojo ugdymo programa bus susieta su bendrojo ugdymo programa. Sieksime, kad ankstyvojo ugdymo pedagogai turėtų aukštąjį išsilavinimą.

2. VISIEMS VAIKAMS PRIEINAMAS KOKYBIŠKAS IKIMOKYKLINIS UGDYMAS.

Iki 2025 m. pasieksime, kad visi nepalankiomis sąlygomis augantys vaikai lankytų darželius. Vaiko pinigus, skiriamus socialinės rizikos šeimoms, susiesime su privalomu ikimokykliniu ugdymu. Panaikinsime finansines paskatas nevesti vaiko į darželį. Šiam tikslui įgyvendinti bendradarbiausime su savivaldybėmis, kad būtų užtikrintas vaikų atvykimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigas ar steigiamos naujos grupės šalia namų, didinama ikimokyklinio ugdymo formų įvairovė.

3. TINKAMAS DARŽELIO AUKLĖTOJŲ IŠSILAVINIMAS IR ORUS ATLYGIS UŽ DARBĄ.

Sutarsime, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams būtinas aukštasis išsilavinimas. Numatysime pakankamą pereinamąjį laikotarpį šiam tikslui pasiekti. Bendradarbiaudami su savivaldos institucijomis sudarysime sąlygas auklėtojams siekti aukštojo išsilavinimo derinant darbą su studijomis. Aukštąjį išsilavinimą turinčių ikimokyklinio ugdymo auklėtojų atlyginimas bus prilygintas pradinių klasių pedagogų darbo užmokesčiui.

4. DĖMESYS UGDYMU, NE TIK VAIKO PRIEŽIŪRAI IR SAUGUMUI.

Dar ikimokyklinio ugdymo įstaigose daugiau dėmesio skirsime ugdymo pokyčiams ir mokymosi problemoms diagnozuoti, kūrybingumui skatinti. Sukursime ir įdiegsime ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos išorinio vertinimo sistemą, kad atsižvelgus į konkrečius rodiklius būtų galima užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybę. Remiantis Vals-

tybės kontrolės rekomendacijomis, įpareigosime savivaldybes visoms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms ir mokykloms parengti ugdymo kokybės gerinimo planus, remiantis išorinio veiklos kokybės vertinimo duomenimis arba standartizuotų pasiekimų vertinimų ir tyrimų rezultatais.

5. VAIKŲ SU SPECIALIAIS POREIKIAIS ĮTRAUKIMO DIDINIMAS.

Jau ankstyvojo ugdymo etape įtrauksime specialiųjų poreikių turinčius vaikus į ugdymo procesą ir kitas veiklas. Supažindinsime vaikus ir jų tėvelius su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais ir jų poreikiais. Taip užtikrinsime paprastesnę šių vaikų integraciją į bendrojo ugdymo procesą mokyklose ir visuomenėje. Ieškosime būdų, kad grupės su specialiųjų poreikių vaikais būtų mažesnės, ikimokyklinio ugdymo pedagogai turėtų padėjėjus ir tinkamą pasiruošimą bei kitą pagalbą. Sieksime atliepti ir talentingų vaikų poreikius, kuriems dažnu atveju reikia papildomo specialistų dėmesio.

Kokybiškas startas kiekvienam Lietuvos vaikui

Lietuvos mokiniai pagal pasiekimus pateks į PISA reitingo 15-uką, o pasiekimus pagerins bent 6 proc. (šiandien – 27 vieta).

Mokytojų atlyginimai bus 30 proc. didesni nei šalies vidurkis (šiandien – 94 proc. vidurkio).

Pagrindiniai iššūkiai:

REMIANTIS 2019 M. PASKELBTO PISA TYRIMO REZULTATAIS

Lietuvos moksleivių skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai ir toliau yra prastesni nei EBPO šalių vidurkis. Be to, pastebimi itin ryškūs ugdymo rezultatų skirtumai tarp didmiesčiuose ir regionuose besimokančių moksleivių. Didelė skirtis tarp miestų ir kaimų vidurinio mokslo kokybės vėliau lemia, kad rajonuose mokyklas lankantys moksleiviai susiduria su gerokai didesniais sunkumais stojant į aukštąsias mokyklas, palyginti su jų bendraamžiais, besimokančiais didžiuosiuose šalies miestuose.

MIESTUOSE TAIP PAT FORMUOJASI „GERŲ“ IR „BLOGŲ“ MOKYKLŲ TINKLAS,

dažnu atveju atranka vykdoma ne tik į privačias ar specializuotas mokyklas, bet ir į „geras“ valstybines mokyklas. Tai didina mokyklų tinklo netolygumus, nes vienos mokyklos yra labai didelės, kitos vos surenka reikalingus 27 vaikus, kad išsilaikytų be papildomos finansinės paramos. Mokyklų dydis miestuose ir likusioje šalyje, anot Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, vidutiniškai skiriasi net ketvirtadaliu. Klasės taip pat vis dar skirstomos į „geras“ ir „blogas“ – toks reitingavimas didina atskirtį ir neskatina vaikų tobulėti mokantis vieniems iš kitų.

2019 M. LIETUVOJE IŠLAIDOS BENDRAJAM UGDYMU SUDARĖ 2,05% BVP,

tačiau EBPO šalių vidurkis dar 2016 m. buvo 3,5%. Taip pat Lietuva šiuo metu yra antroje vietoje ES pagal švietimo finansavimo dalį, atitenkančią ūkiniams ir administravimo poreikiams – efektyviau valdant šiuos pinigų srautus būtų galima ne tik sutaupyti lėšų, bet ir investuoti gerinant ugdymo kokybę.

DIDELIS PUSTUŠČIŲ AR NETGI TUŠČIŲ MOKYKLŲ TINKLAS,

brangus jo išlaikymas, neaiškūs tinklo optimizavimo parametrai taip pat neleidžia sukoncentruoti reikalingų lėšų pedagogų atlyginimams didinti ir ugdymo programoms tobulinti. Problemą bandoma spręsti jungiant įvairių lygių klases arba vienam mokytojui dėstant kelis dalykus, tačiau dėl tokių sprendimų tik dar labiau kenčia mokymo kokybė ir mokinių rezultatai. Be to, dažnai greitesnei mokyklų tinklo optimizacijai trukdo politinės valios trūkumas savivaldos lygmeniu ir labai trumpam laikotarpiui (iki 3 metų) savivaldybių rengiami mokyklų tinklo pertvarkos planai, kurie nenumato ilgalaikės savivaldybių mokyklų tinklo vizijos.

PEDAGOGŲ RENGIMO SISTEMA SUNKIAI ĮGAUNA PAGREITĮ.

Didelė dalis Lietuvos mokyklų, ypač didžiųjų miestų ir nutolusiuose rajonuose, susiduria su pedagogų trūkumu. Dėl menko mokytojo prestižo ir atlyginimo šią profesiją renkasi mažai jaunų žmonių, o pedagoginių specialybių krepšelius užpildo toli gražu ne geriausius rezultatus pademonstravę abiturientai. Neseniai įvykusi reforma, kai buvo įkurti trys pedagogų ugdymo centrai, kol kas nedavė pastebimų rezultatų, todėl pedagogų ruošimo kokybės problema artimiausiu metu savaimė neišsprendės. Neaišku, kokius tikslus valstybė kelia pedagogus rengiantiems universitetams.

DAUG PROBLEMŲ KELIA IR MOKYTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO TVARKA.

Perteklinis mokytojų darbo papildomų veiklų skaičiavimas ir reglamentavimas veda į sumaištį ir neleidžia mokytojui susikoncentruoti į mokinių ugdymo procesą ir ruošimąsi pamokoms. Dėl neefektyvaus mokyklų tinklo daugiau nei trečdalis mokytojų, didžioji jų dalis regionuose, dėl nepakankamo darbo krūvio negali dirbti visu etatu.

NET 27,1 PROC. (140 432) VISŲ ŠALIES VAIKŲ GYVENA TIK SU VIENU IŠ TĖVŲ,

dažniausiai su motina. Šiose šeimose 2019 m. skurdo net 45,4 proc. vaikų. Taigi pagalbos poreikis skurstantiems, neprižiūrimiems ar smurtą patyrusiems vaikams yra labai didelis. Tuo tarpu galimybę lankyti vaikų dienos centrus turi tik 7 proc. skurdžiai gyvenančių vaikų, augančių tik su vienu iš tėvų. Lietuvoje trečdalį vaikų dienos centrų (123) įsteigė savivaldybės, o likę 66 proc. veikia prie nevyriausybinų organizacijų, religinių bendruomenių ar kitų organizacijų ir įstaigų.

Pagrindiniai darbai:

Nuoseklios investicijos pedagogams rengti:

1. TARPTAUTINIO LYGMENS PEDAGOGŲ RENGIMAS.

Užtikrinsime, kad Lietuvoje veiktų stiprūs tarptautinius standartus atitinkantys pedagogų rengimo centrai. Sutarsime su centrais dėl konkrečių trejų metų tikslų ir siektinų rezultatų. Pasitelksime geriausius Europoje pedagogus rengiančius universitetus konsultuoti Lietuvos pedagogų rengimo centrų vadovybes ir personalą rengiant ir įgyvendinant pedagogų rengimo strategiją. Skatinsime bendradarbiavimą su pažangiais užsienio universitetais, inicijuosime dvigubo laipsnio magistrantūros pedagogikos studijų programų parengimą ir įgyvendinimą. Užtikrinsime studentų mobilumą – vieną semestrą pedagogikos studijų studentas turėtų studijuoti užsienio universitete, ieškosime ir stažuočių užsienio mokyklose galimybių.

2. MOKYTOJŲ PADĖTJŲ KEISIME IŠ ESMĖS. PEDAGOGO ATEITIES PAKETAS 2025.

Keisime bendravimo su mokytojais ir mokyklomis kultūrą. Ji turi tapti grįsta ne nuolatiniais reikalavimais, o pasitikėjimu ir sutarimu dėl tikslų, laisve kurti. Dirbsime išvien su savivaldybėmis ir mokyklomis, kad būtų sudarytos sąlygos mūsų mokytojams įgyvendinti savo tiesioginę misiją – ugdyti kūrybiškus, atsakingus, kritiškai mąstančius Lietuvos vaikus. Tam reikalingas adekvatus atlygis, parama mokytojui ugdymo procese, didesnės karjeros, tobulėjimo ir individualių sprendimų galimybės.

- Tarsimės dėl stabiliai augančio atlygio, kuris 2025 m. turėtų pasiekti 130 proc. vidutinio darbo užmokesčio. Peržiūrėsime mokytojų krūvio sandaros ir etatų formavimo principus, siūlysimė, kad mokytojai turėtų pastovų kasmet nekintantį etatą ar jo dalį.
- Sieksime, kad mokytojams ugdymo procese būtų suteikta visa būtina parama (pedagogai padėjėjai, specialieji pedagogai), kuri būtina ugdymo proceso sėkmei, ir mažinsime administracinę naštą mokytojams. Svarstysime centralizuotą pagalbą specialistų etatų skyrimą, taip užtikrinant, kad šios lėšos nebus panaudotos kitiems reikalams.
- Sudarysime galimybes mokytojų tobulėjimui, siūlydami lanksčias sąlygas ir kiekvienam mokytojui kasmet skirdami 1 vidutinio mėnesio darbo užmokesčio dydžio sumą kaip tobulėjimo krepšelį, skirtą kelti kvalifikaciją. Aktyviau formuosime kvalifikacijos kėlimo programų pasiūlą. Sudarysime galimybę pedagogams įgyti kompetencijas dėstyti antrą dalyką.
- Visose mokyklose diegsime profesionalius metinius mokyklos vadovo ir mokytojo pokalbius, kurių metu bus susitariama dėl laukiamų rezultatų, individualių tobulėjimo tikslų ir karjeros galimybių. Šie pokalbiai pakeis perdėm smulkmenišką mokytojo veiklą reguliavimą. Skatinsime mokytojų mobilumą ir sudarysime karjeros galimybes kitose švietimo įstaigose ir institucijose.
- Įgyvendinsime mentorystės programas visiems pradedantiems mokytojams ir mokytojams stažuotojams.

- Siūlysiame parengti ir įgyvendinti ankstyvosios pensijos programą, kuri baigus mokyti užtikrintų finansinį saugumą ir sudarytų galimybę mokytojams persikvalifikuoti į socialinius pedagogus, specialiuosius pedagogus, bendruomenių socialinius darbuotojus.
- Laikysimės nuostatos, kad pedagogui ilgalaikėje perspektyvoje būtinas aukštasis universitetinis išsilavinimas ir magistro laipsnis. Pamažu diegsime šį principą, finans išskai skatindami mokytojus, įgijusius magistro laipsnį, ir įvertindami amžiaus apribojimus. Numatysime galimybę įteisinti neformaliu ir savišvietos būdu įgytas kompetencijas ir sudarysime sąlygas derinti darbą ir mokslus.

3. LYDERYSTĖS PROGRAMA MOKYKLŲ VADOVAMS.

Organizuosime tarptautinio lygmens programą mokyklų vadovams ir pavaduotojams rengti bei jų kvalifikacijai, ypač vadovavimo ir žmogiškųjų išteklių valdymo srityse, tobulinti. Vykdydysime mokyklų vadovų mentorystę, patirties bus galima įgyti iš labiau patyrusių mokyklų vadovų Lietuvoje ir užsienyje. Mokyklų vadovų užmokestis atitiks šiai pozicijai tenkančią atsakomybę. Bus vykdomas vadovo karjeros planavimas – išankstinės konsultacijos dėl galimybės baigus kadenciją tęsti karjerą kitoje mokykloje ar švietimo įstaigoje. Suformuosime mokyklų vadovų rezervą, kurį nuolat pildysime stiprindami mokytojų vadybines ir lyderystės kompetencijas.

4. NACIONALINĖ EDUKOLOGIJOS TYRIMŲ PROGRAMA.

Finansuosime nacionalinę mokslo programą edukologijos tyrimams vystyti. Valstybė teiks užsakymus reikalingiems švietimo tyrimams atlikti. Sutelksime mokslo centrų tyrimų potencialą, skatinsime bendradarbiavimą su Europos ir ypač Šiaurės valstybėmis.

Kokybiškas ugdymas šalia namų:

1. SUTARSIME DĖL VIENODO UGDYMO KOKYBĖS STANDARTO VIŠOSE LIETUVOS MOKYKLOSE.

Standartas numatys ne tik ugdymo kokybės reikalavimus, neformalaus ugdymo prienamumą, bet ir nubrėš pagrindinius mokyklų tinklo stiprinimo parametrus (mokytojų ir mokinių skaičiaus santykis, jungtinių klasių panaikinimas, klasių komplektų skaičius, išlaidos administravimui ir kt.). Pagrindinis dėmesys – ugdymo kokybei ir vienodoms galimybėms kiekvienam vaikui. Remiantis šiuo standartu organizuosime mokyklų išorinį vertinimą ir skatinsime mokyklų savęs įsivertinimą, tarsimės su savivaldybėmis dėl geriausių sprendimų ir teiksime individualizuotą paramą mokykloms, kurių rezultatai nepakankami. Geriausius mokyklų vadovus pasitelksime padėti silpnesnėms mokykloms. Peržiūrėsime ir supaprastinsime mokyklų vertinimą, kad jis taptų lengviau suprantamas mokyklų bendruomenėms, o jo rezultatai turėtų realų poveikį ir paramą mokykloms tobulėti.

2. ĮGYVENDINSIME VALSTYBINĘ TŪKSTANTMEČIO GIMNAZIJŲ PROGRAMĄ.

Sieksime, kad visi Lietuvos vaikai, nepaisant gyvenamosios vietos ir specialistų trūkumo, turėtų galimybę pasirengti profesinei veiklai ar studijoms aukštosiose mokyklose ir siekti sėkmingos karjeros. Todėl visos rajonų savivaldybės turės bent vieną kokybiškai aprūpintą gimnaziją–daugiafunkcinį centrą. Tuose rajonuose, kur jau veikia panašaus tipo gimnazijos, jas stiprinsime ir gerinsime infrastruktūrą, kur tokių galimybių nėra, statysime naujas. Tūkstantmečio gimnazijos bus šiuolaikiškas ugdymas kiekvienam vaikui.

Šioms gimnazijoms kelsime tikslą tapti pedagoginių ugdymo pokyčių Lietuvoje generatoriais ir katalizatoriais. Tūkstantmečio gimnazijos ir jų aprūpinimas bus organizuotas taip, kad šia infrastruktūra, neformaliomis veiklomis ir kitomis paslaugomis naudotųsi visos regiono mokyklos bei jų vaikai. Atranka į šias gimnazijas vykdoma nebus.

1. Šiose gimnazijose bus visa reikalinga šiuolaikinė švietimo infrastruktūra – STEAM laboratorijos, švietimo pagalbos specialistai, psichologai, specialieji pedagogai, logopedai. Gimnazijoje veiks bent viena tarptautinio bakalaureato klasė ir platus neformalaus ugdymo būrelių tinklas.
2. Gimnazijos bus pilnai pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems vaikams, vykdomas įtraukusis ugdymas.
3. Numatysime, kad gimnazija veiks kaip visos dienos mokykla, kai vaikai mokykloje praleidžia visą dieną, dauguma pamokų organizuojamos projekciniu principu, vyksta neformalusis ugdymas. Užtikrinsime mokytojų kompetencijas ir mokyklų technologinį pasirengimą mokytis nuotoliniu būdu.
4. Organizuosime mokinių ir klasių pavėžėjimą iš nutolusių vietovių, kuriose nėra galimybių užtikrinti kokybiško formalaus ar/ir neformalaus ugdymo. Sudarysime galimybes vaikams, kurių gyvenimo sąlygos sudėtingos ar atstumas iki tokios gimnazijos per didelis, darbo dienomis gyventi bendrabutyje.

Šių gimnazijų steigimas bus pirmas etapas naujai pedagoginei praktikai vystyti ir platesnio masto mokyklų tinklo pertvarkai. Tūkstantmečio gimnazijos bendradarbiaus su kitomis regiono gimnazijomis ir koordinuos vystant naujausias pedagogines praktikas. Geriausios praktikos bei modeliai bus diegiami valstybės ir(ar) savivaldybių mastu.

3. MAŽINSIME SKIRTIS TARP „GEROS“ IR „BLOGOS“ MOKYKLOS/KLASĖS.

Sieksime, kad savivaldybės užtikrintų, jog šalia namų būtų gera mokykla ir kuo daugiau vaikų rinktųsi mokyklą pagal gyvenamąją vietą ir neleisime vykdyti atrankų į valstybines mokyklas, išskyrus specializuotas meninio, sportinio, technologinio ugdymo mokyklas. Užtikrinsime, kad mokyklose nebūtų formuojamos „geros“ ir „blogos“ klasės (tarkim, A – akademiškai stipriausia, F – silpniausia klasė).

4. KOREGUOSIME EGZAMINŲ IR PASIEKIMŲ PATIKRINIMO SISTEMĄ.

Kartu su švietimo bendruomene atnaujinsime pasiekimų vertinimo sistemą, jos pokyčius siedami su ugdymo programomis. Pasiekimų patikrinimas bus vykdomas visuotiniai ir reguliariai kas kelis metus. Užtikrinsime, kad nacionalinė pasiekimų patikrinimo sistema padėtų nustatyti mokinių pasiekimų lygį ir dar ankstyvoje stadijoje identifi-

kuoti mokymosi spragas, o brandos egzaminai rodytų realią asmens brandą ir kuo mažiau apribotų mokslieivių galimybes rinktis specialybę. Valstybinių egzaminų laikymą atsiesime nuo stojimo į aukštąsias mokyklas.

5. STEIGSIME MOKYKLŲ MIESTELIUS.

Vietovėse, kur ugdymo įstaigos yra netoli viena kitos, į vieningą ugdymo grandinę apjungsime visus mokymosi lygius – pradinį, pagrindinį, gimnaziją, kur įmanoma ir iki-mokyklinį, priešmokyklinį bei profesinį ugdymą. Mokyklų miesteliui vadovautų vienas vadovas ir vadovų komanda. Tai sustiprins skirtingų grandžių ugdymo kokybę ir leis efektyviau vertinti ugdymo rezultatus. Taip pat sudarys sąlygas taupyti, nes galima konsoliduoti administravimą, sporto, laisvalaikio, neformalaus ugdymo infrastruktūrą.

6. DIEGSIME ĮTRAUKŪJĮ UGDYMĄ KIEKVIENOJE MOKYKLOJE.

Parengsime planą palaipsniui įtraukiojo ugdymo Lietuvos mokyklose diegimui. Klasėse bus pastebėtas kiekvienas vaikas ir kiek įmanoma atliepti individualūs mokymosi poreikiai. Remsime iš užsienio grįžusių mokinių, specialių poreikių mokinių, tame tarpe talentingų vaikų rengimą ir jų potencialo stiprinimą. Mažinsime mokinių skaičių klasėse ir/arba didinsime mokytojų padėjėjų skaičių, pirmiausia tose klasėse, kuriose mokosi mokiniai su specialiaisiais poreikiais. Viena prioritetinių veiklų šioje srityje bus tinkamų sąlygų sudarymas pedagogams vykdyti įtraukūjį ugdymą ir jų kompetencijos kėlimas.

7. DĖMESYS SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ TURINTIEMS VAIKAMS.

Sudarysime galimybes šeimoms, kurios augina vaikus su negalia, pasirinkti, kokioje mokykloje – specialiojoje ar bendrojo lavinimo – mokysis jų atžala. Nuosekliai naikinsime Lietuvoje vis dar išliekančią ydingą praktiką žmones su negalia lavinti tik specializuotose įstaigose ar namuose, o ne bendrojo lavinimo mokyklose.

1. Švietimo įstaigų fizinę aplinką pritaikysime mokiniams su specialiaisiais ugdymo poreikiais. Bendradarbiausime su savivaldybėmis užtikrinant, kad visose naujai statomose mokyklose bus taikomas universalus dizaino principai ir patalpos bei aplinka pilnai pritaikyta specialių poreikių turintiems vaikams.
2. Siūlysime mokinio asistento pareigybę, siekdami ugdymo procese individualizuoti pagalbą mokiniams su negalia.
3. Bendradarbiaudami su savivaldybėmis užtikrinsime adekvatų finansavimą ir aktualią metodinę pagalbą vaikų dienos centrums.
4. Bendrojo ugdymo mokyklose bus teikiamos konsultacijos vaikams, tėvams ir klasioms parengiant juos priimti ir integruoti specialių poreikių turinčius vaikus.

Ugdymo kokybės stiprinimas tautinių mažumų mokyklose:

1.KOKYBIŠKAS UGDYMAS TAUTINIŲ MAŽUMŲ MOKYKLOSE.

Užtikrinsime, kad tautinių mažumų mokyklos taptų vieta, ugdančia ne tik labai gerą lenkų, rusų, ukrainiečių ar baltarusių, tačiau ir labai gerą lietuvių kalbos žinojimą.

Ieškosime galimybių prisidėti prie vadovėlių lenkų, rusų ir baltarusių kalba atnaujinimo pagal naujausias ugdymo programas ir tendencijas. Plėsimės skaitmeninio ugdymo turinio užsienio kalbomis prieinamumą tautinių mažumų mokyklose. Padėsime įgyvendinti mišrųjį ugdymą, taip pat – priėjimą prie kitų ES valstybių elektroninių ugdymo šaltinių reikiamomis kalbomis. Sudarysime tautinių mažumų mokyklų mokytojams sąlygas tobulinti lietuvių kalbos žinias ir įgūdžius.

Peržiūrėsime galimybes įdarbinti mokytojus iš Lenkijos, Ukrainos, Baltarusijos dirbti tautinių mažumų mokyklose Lietuvoje. Įtrauksime tautinių mažumų bendruomenes į diskusiją dėl ugdymo kokybės standarto parametrų, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę įgyti perspektyvą suteikiantį išsilavinimą šalia esančioje mokykloje arba organizuojant kokybišką pavežėjimą.

Skatinsime neformalaus ugdymo veiklas (būrelius, kūrybines dirbtuves ir pan.), taip siekdami arčiau supažindinti moksleivius su krašto istorija, praturtinti lietuvių kalbos žodyną.

Šiuolaikinius iššūkius atliepantis ugdymo turinys

Lietuvos mokyklose vykdomos atnaujintos ir visuomenės iššūkius atliepiančios ugdymo programos.

Pagrindiniai iššūkiai:

MUMS LABAI SVARBU FORMUOTI APLINKĄ,

kurioje užaugtų kūrybingi, pilietiški, atsakingi ir atviri žmonės. Itin svarbus vaidmuo tenka šeimai, bet ne mažiau svarbi švietimo ir kultūrinė aplinka. Mokyklose turime galimybę ugdyti kitokius vartojimo įpročius, kritinį mąstymą, formuoti atsakingą ir pilietišką požiūrį į valstybę bei aplinką. Todėl ugdymo programos turi atliepti šiuolaikinius visuomenės iššūkius ir ugdyti asmenybes.

LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMA NEPAKANKAMAI ORIENTUOTA RUOŠTI ASMENIS,

galinčius kurti aukštą pridėtinę vertę. Šiuo metu į ugdymo procesą labai menkai integruojami metodai, galintys padėti vaikui nuo mažumės lavinti tarpdisciplinines, projektinio darbo, sisteminio mąstymo kompetencijas. Mažai dėmesio skiriama siekiant sudominti vaikus vis didesnę reikšmę įgaunančiais technologiniais, inžineriniais ir gyvybės mokslais. Tai rodo mažėjantys moksleivių, besirenkančių chemijos, fizikos, biologijos dalykus skaičius. Todėl mažėjantis gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) studijų absolventų skaičius yra svarbus veiksnys, ribojantis galimybes kurti aukštą pridėtinę vertę paremtą ekonomiką. Pagal EK 2019 m. ataskaitą Lietuvoje IRT specialistų skaičius buvo vienas mažiausių ES – jie sudaro 2,7 proc. dirbančių asmenų, palyginti su vidutiniškai 3,7 proc. ES.

DĖL KLIMATO KAITOS IR EKOLOGINIŲ PROBLEMŲ

pirmą kartą mūsų vaikai auga daug pavojingesniame ir labiau neapibrėžtame pasaulyje. Iki kritinės klimato ribos liko ne daugiau nei viena karta. Todėl būtina ieškoti sprendimų spręsti ekologines problemas ir keisti gyvenimo būdą, Lietuvos piliečiai turi susiformuoti reikiamas kompetencijas ir supratimą apie klimato kaitą, ekologinius ir kitus visuotinius iššūkius. Turime įgalinti mūsų naują kartą ne tik gyventi šių iššūkių aplinkoje, bet ir juos spręsti, tapti tų sprendinių ašimi.

PILIETINIS UGDYMAS LIETUVOS MOKYKLOSE VIS DAR YRA ANTRAEILIS DALYKAS.

Pilietinės galios indekso tyrimai kaskart rodo tuos pačius nedidelius skaičius, o mokyklose dažnu atveju vietoje pilietinio ugdymo pamokų ruošiamasi kitoms pamokoms arba vedamos istorijos pamokos. Labai svarbu, kad pilietinis ugdymas formuotų supratimą apie aktyvų dalyvavimą valstybės gyvenime, krašto gynybą ir pasipriešinimo svarbą, ugdytų atsakomybę, kritinį mąstymą ir sąmoningumą. Todėl per pilietinio ugdymo pamokas turėtų būti mokoma, kas svarbu gyvenant nepriklausomoje demokratinėje valstybėje, kalbama apie politines ir visuomenines pareigas ir aktualijas, vykdomos veiklos, padėsiančios mokiniams įsitraukti į bendruomenių ir visuomenės gyvenimą, jų veiklas.

PASAULIO SVEIKATOS ORGANIZACIJOS VAIKŲ SVEIKATOS IR GYVENSENOS TYRIMO (ANGL. HEALTH BEHAVIOUR IN SCHOOL-AGED CHILDREN) 2018 M. DUOMENIMIS,

Lietuvoje vieni didžiausių alkoholių vartojančių vaikų rodikliai, mes pirmaujame pagal bent kartą rūkusių paauglių skaičių. Nuolat rūkančių vaikų skaičius nekrinta nuo 2014 m. Turime nuo 2014 m. išaugusį kanapių vartojimą tarp penkiolikmečių. Nepaisant visų draudimų, esame viena pirmaujančių Europos šalių pagal moksleivių tabako ir alkoholio vartojimą. Lietuva pasižymi didžiausiais Europoje patyčių ir elektroninių patyčių rodikliais. Tačiau pagal Specialiosios pedagogikos ir psichologijos (SPPS) centro 2016 m. duomenis, nė vienos prevencinės programos neįgyvendino 432 mokyklos, o bendrai Lietuvoje bent vienoje prevencinėje programoje dalyvavo tik 31,3 proc. šalies mokinių.¹

Pagrindiniai darbai:

1. KOKYBIŠKOS UGDYMO PROGRAMOS IR JŲ ĮGYVENDINIMAS.

Atnaujindami ugdymo programas, daug plačiau įtrauksime suinteresuotas visuomenės grupes. Sieksime, kad atnaujintos bendrojo ugdymo programos būtų subalansuotos ir derančios tarpusavyje, akcentuojančios ne tik dalykinį ir individo brandai būtinų bendrųjų kompetencijų, bet ir XXI a. reikalingų įgūdžių ugdymą bei problemų sprendimą.

Atnaujintą ugdymo turinį diegsime tikslingai ir sistemingai, parengsime aiškų veiksmų planą, kurio sudėtinė dalis bus išbandyti naujas ugdymo programas, parengti ir užtikrinti reikalingus mokymo ir skaitmeninius išteklius, tobulinti mokytojų kvalifikaciją.

2. VAIKŲ SKAITMENINIO UGDYMO ANKSTINIMAS.

Sustiprinsime ir ankstinsime skaitmeninį raštingumą ir skaitmeninį mąstymą (angl. computational thinking), šiuos gebėjimus pradėsime vystyti dar darželiuose. Atnaujinant bendrojo ugdymo programas, ypatingą dėmesį siūlysime teikti skaitmeniniam ugdymui. Siekdami kokybiško skaitmeninių kompetencijų ugdymo, remsime skaitmeninės kvalifikacijos kėlimą ir užtikrinsime reikalingą techninį aprūpinimą.

¹ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc/publications/2020/spotlight-on-adolescent-health-and-well-being.-findings-from-the-20172018-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-survey-in-europe-and-canada.-international-report.-volume-2.-key-data>
<https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/PREVENICINI%C5%B2%20PROGRAM%C5%B2.pdf>

3. VALSTYBINĖ STEAM PROGRAMA.

JAV, Airijos ir Nyderlandų pavyzdžiu parengsime ir įgyvendinsime valstybinę STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos dalykų) programą. Ši programa apims mokytojų rengimą universitetuose ir ugdymo turinio peržiūrą visose ugdymo grandyse. Toliau kursime STEAM centrus regionuose, investuosime į inžinerijos ir technologijos mokslų laboratorijas mokyklose ir aukštojo mokslo institucijose, pritrauksime aukščiausio lygio mokslininkus bei dėstytojus. Be to, numatysime specialią programą gerindami visuomenės ir ypač švietimo sektoriaus darbuotojų skaitmeninį raštingumą.

4. ŽALIOJO KURSO IR ŠVIETIMO DARNIAM VYSTYMUISI DIEGIMAS MOKYKLOSE.

Svarbu į ugdymo procesą ne tik integruoti darnaus vystymosi principus, bet ir ugdyti darnios gyvenenos įpročius. Finansiškai ir metodiškai remsime mokyklų iniciatyvas, kuriomis bus siekiama prisidėti prie ES žaliajo kurso ir įgyvendinti globalius darnaus vystymosi tikslus (DVT17), o žaliąjį kursą atitinkančias kompetencijas įtrauksime į bendrojo ugdymo programas. Parengsime planą ugdyti mokytojų kompetenciją atliepti žaliajo kurso tikslus švietime. Darnaus vystymosi principus į mokymo procesą integruosime ir per projektines veiklas, kurios bus atliekamos bendradarbiaujant su bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, įmonėmis.

5. KONCENTRUOTAS DĖMESYS PILIETINIAM UGDYMU.

Pilietinio ugdymo elementus integruosime į bendrojo ugdymo programas. Stiprinsime aktyvumo, dalyvavimo visuomenės gyvenime, internetinio aktyvizmo bei atsparumo dezinformacijai ugdymą mokyklose. Didelį dėmesį skirsime mokinių gebėjimams priimti sprendimus bei informuotai dalyvauti rinkimuose. Plėsimės Nacionalinio saugumo ir krašto gynybos programos dėstymą visoje mokykloje. Stiprinsime mokytojų, kitų formaliojo ir neformaliojo ugdymo specialistų kompetencijas pilietiškumo ugdymo srityje. Remsime švietimo institucijų, neformaliojo ugdymo įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą pilietiškumo ugdymo klausimais. Formaliojo ugdymo sistemoje teikiamas žinias ir įgūdžius turėtų veiksmingai papildyti neformalaus ugdymo priemonės, todėl užtikrinsime paramą šioje srityje veikiančioms jaunimo organizacijoms dalyvauti ugdymo procese, skatinant mokinius įsitraukti į šių organizacijų ir kitą savanorišką veiklą.

6. DAUGIAU KULTŪROS ŠVIETIME.

Bendradarbiaudami su savivaldybėmis sukursime švietimo ir kultūros įstaigų bendradarbiavimo modelį, kad kiekvienas moksleivis ugdytų savo kūrybiškumą, atrastų įvairias meno rūšis, gautų profesionalią pagalbą plečiant kultūrinį pažinimą bei įgūdžius. Dalis meno pamokų bus organizuojama mokiniams lankantis ir dalyvaujant kultūros ir meno institucijų renginiuose savame ir kituose Lietuvos regionuose. Didinsime kultūros paso finansavimą, tuo pačiu nutolusių rajonų mokiniams suteiksime galimybes nuvykti iki kultūros objektų ar renginių didesniuose miestuose.

7. VEIKSMINGAS PREVENČINIS ŠVIETIMAS.

Užtikrinsime, kad mokslu paremtas prevencinis švietimas nuo ankstyvo amžiaus taptų neatsiejama ugdymo dalimi. Inicijuosime parengti vieną diferencijuotą pagal mokinių amžių privalomą prevencinę programą. Vykdamas prevencines programas, bus įtraukti tėvai / globėjai, o mokyklos gaus visą metodinę pagalbą ir galimybes įgyti reikalingas kompetencijas. Peržiūrėsime įvairių įstaigų įgyvendinamas prevencines programas, akreditavimo tvarką ir kokybės užtikrinimo sistemą. Inicijuosime mokslinius tyrimus ir renkamus duomenis, kurie sistemingai ir tikslingai leis vykdyti į opiausias regionų ar net mikrorajonų problemas nukreiptas prevencines programas.

Tarptautiniu lygiu konkurencingas ir sutelktas aukštasis mokslas

Bent vienas universitetas QS pasaulio universitetų reitingo 200-uke iki 2025 m.

Akademinio darbuotojo darbo užmokestis pasieks 150 proc. vidutinio darbo užmokesčio šalyje.

Moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai skirsime bent 1,5 proc. BVP (šiandien – 0,94 proc.).

Valstybės skiriamų lėšų suma, tenkanti vienam universiteto studentui padidės bent 30 proc.

Pagrindiniai iššūkiai:

LIETUVOJE VYRAUJANTIS VIDUTINĖS IR ŽEMOS PRIDĖTINĖS VERTĖS

ekonomikos modelis daro didelę įtaką ir mokslo situacijai šalyje. Poreikis ne tik gaminti, bet ir kurti bei eksportuoti naujus produktus mūsų šalyje vis dar menkas. Todėl BVP dalies mokslui augimas yra tiesiogiai susietas su ekonomikos modelio transformacija (žiūrėti Ekonomikos ir inovacijų dalį).

SUMANIOS SPECIALIZACIJOS PRIORITETŲ SKAIČIUS

yra didelis, kas lemia ir taip ribotų resursų išskaidymą ir koncentracijos stoką. Lietuvoje vykdoma mokslinė veikla ir potencialas yra išskaidytas – atskiros institucijos vykdo skirtingus tyrimus, labai trūksta bendradarbiavimo, dalinimosi infrastruktūra ir didesnio masto projektų įgyvendinimo. Stabilių, tęstinių ir pakankamų investicijų nebuvimas silpnina aukštųjų mokyklų, ypač universitetų, pamatines galimybes vykdyti mokslinius tyrimus ir grįstas studijas.

TAI SĄLYGOJA SITUACIJĄ,

kad išlaidos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai sudaro vos 0,94 proc. nuo BVP, kai ES vidurkis yra 2,03 proc., o Ekonominės plėtros ir vystymosi organizacijos šalių – 2,38 proc. Valdžios sektoriaus išlaidos sudaro 0,21 proc., aukštojo mokslo – 0,34 proc., o verslo įmonių – 0,39 proc. Tuo tarpu ES vidurkis 2017 m. valdžios sektoriaus – 0,23 proc., aukštojo mokslo – 0,45 proc., o verslo įmonių net 1,36 proc. Matome ryškiai mažesnę verslo įmonių indėlį į tyrimus Lietuvoje. Daugumoje ES valstybių verslo įmonių išlaidos mokslui sudaro bent pusę visų išlaidų, o ES mastu du trečdalius.

NORS KURJ LAIKĄ PO TRUPUTI GERĖJA

mūsų inovacijų lygis, tačiau ES mastu pagal 2020 m. Europos inovacijų švieslentės ataskaitą esame laikomi tik vidutiniais inovatoriais. Pagal 2017 duomenis turime tik 0,5 PCT patentų paraiškas 1 mln. BVP, kai tuo tarpu ES vidurkis yra 3,39. Ties šiuo rodikliu mus lenkia tiek estai, tiek latviai. Inovacijų pagrindas yra aukšto lygio moksliniai tyrimai, tačiau tik 5,6% visų lietuviškų publikacijų patenka tarp 10% labiausiai cituojamų mokslo straipsnių. Taip pat Lietuvoje 2019 m. buvo išleista tik 731 publikacija, kurioje būtų ir bendraautorai iš užsienio, kai ES vidurkis yra 1092.

MOKSLINIŲ TYRIMŲ PASIEKIMAI NEATSKIRIAMAI SUSIJĘ SU MOKSLININKŲ RENGIMU

Lietuvoje 1 mln. gyventojų tenka vos 3 tūkst. mokslininkų, kai Vakarų Europoje ir JAV šis rodiklis vidutiniškai yra daugiau kaip 4 tūkst. Lietuva pagal doktorantų, podoktorantūros stažuotojų ir jaunų mokslo daktarų skaičių irgi gerokai atsilieka nuo ES vidurkio.

LĖŠOS, SKIRIAMOS MOKSLUI FINANSUOTI, SMARKIAI ATSILIEKA NUO ES VIDURKIO.

Finansavimas vienam studentui vidutiniškai 15-20 kartų mažesnis nei universitetų, patenkančių į pasaulio reitingo 200-uką. Mokslininkų ir dėstytojų atlyginimai kelis kartus atsilieka nuo ES vidurkio.

SKAMBIAI DABARTINĖS VYRIAUSYBĖS PASKELBTA

universitetų sistemos pertvarka šiandien atsidūrė aklavietėje. Neįvykus planuotai mokslinio potencialo konsolidacijai, universitetų ir mokslo institutų skaičius išlieka didelis, tarpinstitucinis bendradarbiavimas nepakankamas, o valstybė ir toliau priversta plačiai paskirstyti lėšas, užuot jas sukongravusi į didžiausias kompetencijas ir intelektinį potencialą turinčius šalies mokslo centrus ir skyrusi lėšų didindama dėstytojų ir mokslininkų atlyginimus ar stiprindama inovatyvius mokslinius tyrimus.

UNIVERSITETAI MAŽAI BENDRADARBAUJA TARPUSAVYJE,

su mokslo institutais ir kolegijomis, profesinėmis mokyklomis sutelkdami išteklius ir dalydamiesi turima tyrimų ar studijų infrastruktūra. Aukštosios mokyklos konkuruoja tarpusavyje užuot konkuravusios tarptautinėje aukštojo mokslo erdvėje. Universiteto ir kolegijos misijos neišgrynintos, studijų programos dubliuojasi, skirtys neaiškios.

išlaidos studijoms sumenko 6 proc., o ūkiui ir administravimui skiriama pinigų suma išaugo 40 proc. Remiantis STRATA duomenimis, valstybinių universitetų išlaidos ūkiui ir administravimui kinta labai plačiu intervalu – nuo 12 iki 32 proc., kai kuriais atvejais trečdalis išlaidų skiriama ne mokslui ir studijoms, o infrastruktūrai išlaikyti.

Į LIETUVĄ IŠ UŽSIENIO ATVYKSTA MAŽIAU DĖSTYTOJŲ IR STUDENTŲ NEI Į KITŲ VALSTYBIŲ AUKŠTĄSIAS MOKYKLAS.

Iš užsienio atvykusių studentų dalis, palyginti su visais studentais, sudaro 3,5 proc. ir tai yra vienas žemiausių rodiklių ES. Lietuva išsiskiria ir itin mažu iš užsienio pritrauktų studijuoti doktorantų skaičiumi (3 proc.), kai ESBO šalių vidurkis – 27 proc.

DIDELĖS DALIES AUKŠTĄJĮ IŠSILAVINIMĄ ĮGIJUSIŲ ASMENŲ ŽINIOS

ir kompetencijos neatitinka darbo rinkos poreikių. Lietuva pagal aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų dalį yra tarp pirmaujančių ES ir smarkiai lenkia ES šalių vidurkį, be to, pirmuoja pagal aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų užimtumo lygį. Tačiau 2018 m. 22,8 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų dirbo žemesnės nei įgytos kvalifikacijos darbą. Palyginti su 2014 m. įverčiu (18,2 proc.), jis išaugo 4,6 proc.²

Pagrindiniai darbai:

Aukštą pridėtinę vertę kuriantys ir konkurencingi mokslo centrai Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje

1. RESURSŲ KONCENTRACIJA PRIORITETINĖSE MOKSLO IR EKONOMIKOS SRITYSE.

Resursus koncentruosime prioritetinėse ekonomikos ir mokslo srityse. Siaurinsime sumanios specializacijos prioritetų skaičių ir valstybės paramą koncentruosime į bio- ir sveikatos technologijų, naujų medžiagų, IT sritis. Užtikrinsime, kad reikšminga valstybės lėšų, skirtų moksliniams tyrimams bei inovacijoms, dalis kasmet būtų nukreipta pritraukti ir sutelkti aukščiausio lygio profesionalus. Prioritetinėse srityse formuosime sąlygas aukštos pridėtinės vertės gamybai, kuri būtų paremta mokslo žiniomis ir inovacijomis.

2. INOVACIJŲ EKOSISTEMA MOKSLO CENTRUOSE.

Bendradarbiaudami su mokslo ir verslo institucijomis suformuosime inovacijų ekosistemas prioritetinėse srityse. Užtikrinsime inovacijų infrastruktūros plėtrą, įsiliejimą į Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų infrastruktūras. Mokslo centruose sukursime MTEPI bazę (verslo akseleratoriai, parama produktams sukurti ir komercializacijai, prototipavimo laboratorijos), kuri apimtų ne tik taikomuosius tyrimus, bet ir naujų medžiagų, prototipų kūrimą, išbandymą ir testavimą. Siekiant sukurti vientisą ir nuoseklią mokslo pavertimo naujais produktais sistemą, stiprinsime antreprenerystės pajėgumus mokslo centruose (technologijų perdavimas, komercializacija). Skatinsime

glaudų bendradarbiavimą tarp aukštojo mokslo, verslo, savivaldos ir nevyriausybinių sektorių. Siekdami stiprinti verslo ir mokslo sektorių bendradarbiavimą įteisinsime industrinę doktorantūrą.

3. SUTELKTAS VALSTYBĖS MOKSLO POTENCIALAS.

Skatinsime bendradarbiavimą tarp universitetų ir mokslo institutų. Finansuosime jungtinius tyrimus, kuriuose Lietuvos universitetai ir mokslo institutai apjungtų tyrimus išteklius ir kompetencijas, vykdytų bendradarbiavimą su pasauliniais mokslo lyderiais. Mokslo institucijas skatinsime koncentruoti ir efektyviau panaudoti turimus išteklius, formuoti tarpinstitucines mokslo grupes, dalytis tyrimų infrastruktūra per atviros prieigos centrus. Už valstybės biudžeto lėšas atliktų mokslinių tyrimų duomenys ir publikacijos po nustatyto laiko turės tapti atviros prieigos.

Mokslinių institutų veiklai formuluosime konkrečiais rodikliais paremtus ambicingus tikslus. Peržiūrėsime institutų tinklą ir svarstysime galimybę juos jungti į didesnius giminingose mokslo srityse dirbančius institutus ar asociacijas arba integruosime į atitinkamus mokslinius tyrimus vykdančius universitetus.

4. LIETUVOJE BUS PALANKIAUSIOS SĄLYGOS TALENTAMS VYKDYTI MOKSLINĘ VEIKLĄ.

Sudarysime sąlygas pritraukti talentingus užsienyje ir Lietuvoje gyvenančius jaunuosius mokslininkus. Didinsime finansavimą podoktorantūroms stažuotėms ir pasibaigus stažuotei perspektyviems stažuotojams bus pasiūlytos darbo vietos. Numatysime, kad būtų skiriami reikalingi resursai podoktorantūros stažuotojų projektams vykdyti, o vėliau esant poreikiui ir vystyti iki komercinio produkto.

5. AUKŠTO LYGIO, PASAULYJE PRIPAŽINTŲ MOKSLININKŲ GRUPĖS.

Įgyvendinsime programą, kuria į mokslo centrus pritrauksime aukšto lygio, pasaulyje pripažintus mokslininkus, kurie burtų prioritetinių mokslo sričių grupes. Padidinsime finansavimą pasaulyje pripažintiems lietuviams mokslo lyderiams ir tarptautinėms mokslininkų grupėms. Tokioms grupėms užtikrinsime ne trumpesnę kaip septynerių metų laikotarpio finansavimą. Lygiagrečiai stiprinsime paskatas studijuoti doktorantūroje.

6. UŽIMSIME LYDERIŲ POZICIJAS ŽALIOJO KURSO MOKSLINIUOSE TYRIMUOSE.

Ypatingą dėmesį skirsime žaliojo kurso moksliniams tyrimams. Numatysime jiems ir atitinkamų grupių formavimuisi reikalingą finansavimą, papildomai remsime tarptautinius ir laimėjusius europinį finansavimą šios srities tyrimus. Skatinsime tarpdisciplininius žaliojo kurso tyrimus ir bendradarbiavimą tarp skirtingų mokslo institucijų, taip pat kolegijų bei profesinių mokyklų. Parengsime žaliojo kurso moksliniams tyrimams reikalingų mokslinių kompetencijų kėlimo programą. Taip pat vykdysime reikalingos mokslinės bazės vystymą ir koncentravimą.

7. STIPRINSIME HUMANITARINIŲ MOKSLŲ VAIDMENĮ.

Humanitariniams mokslams kaip vieną pagrindinių uždavinių kelsime vykdyti tyrimus atsižvelgiant į šiuolaikinio pasaulio iššūkius: demokratijos programa, naujos etinės paradigmos kūrimas, žmogaus ir technologijų santykio analizė, šiuolaikinės Vakarų kultūros raida ir kt. Išplėsime pripažįstamų humanitarinių darbų žanrų įvairovę, apibrėždami „humanitarinių inovacijų“ ir „taikomųjų humanitarinių mokslų“ kategorijas. Sukursime nacionalinę atviros prieigos humanitarinių mokslų infrastruktūrą, dėmesį skirdami skaitmeninti archyvinius išteklius. Šalia lituanistikos, kaip valstybės prioriteto tyrimų, skatinsime nelituanistinių humanitarinių mokslų raidą.

8. LIETUVOS MOKSLO ATSTOVAVIMAS ES STRUKTŪROSE.

Užtikrinsime, kad Lietuvos diplomatiniai pajėgumai ir atstovavimas ES struktūrose būtų užtikrintas aukščiausiu lygiu. Diskusijoje dėl ES mokslo ir studijų ateities ir finansavimo turi dalyvauti kompetentingi ir sritį išmanantys pareigūnai.

Mokslo ir studijų finansavimas sudarys sąlygas kokybei stiprėti

9. FINANSAVIMAS BUS GRĮSTAS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ IR VALSTYBĖS SUSITARIMAMS DĖL STUDIJŲ IR MOKSLO REZULTATŲ.

Aukštųjų mokyklų veiklą vertinsime pagal studijų ir mokslo kokybę ir tarptautinius standartus, tarsimės dėl siektinų tikslų ir veiklos rezultatų (iki 15 proc. skiriamų lėšų bus tiesiogiai susieta su veiklos rezultatais).

Formuosime ne trumpesnio kaip trejų metų trukmės susitarimus su aukštosiomis mokyklomis, taip užtikrindami pagrindinės finansavimo dalies stabilumą. Universitetams keliamus tikslus pirmiausia siesime su mokslo rodikliais, tokiais kaip mokslo publikacijų skaičius aukšto lygio žurnaluose, citavimo indeksas, pajamos iš MTEP ir tarptautinių projektų, doktorantų skaičius, tarptautinių tyrėjų skaičius ir kt. Mokslo finansavimą stipriau siesime su pritrauktais ir kartu su verslu įgyvendinamais projektais ir kuriamomis inovacijomis, ne tik moksliniais straipsniais. Aukštųjų mokyklų studijų srityje akcentuosime ugdymo kokybę (šiuolaikiniai didaktikos metodai), studijų tarptautiškumą, studentų mobilumą ir kt.

Didinsime valstybinį mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimą. Sumažinsime biurokratinę naštą vykdyti mokslinius projektus, teikiant paraiškas konkursams ir atsiskaitant už projektų rezultatus.

10. PRIORITETAS - STUDIJŲ KOKYBĖ.

Akcentuosime studijų kokybę ne kiekybę, todėl didinsime finansavimą vienam studentui, taip sudarant galimybę aukštosioms mokykloms stiprinti studijų kokybę ir didinti akademinį darbuotojų, bei pagalbinio personalo darbo užmokestį. Peržiūrėsime studijų krepšelio sandarą ir palaipsniui pereisime nuo krepšelio finansavimo link sutarčių sudarymo dėl specialistų rengimo studijų kryptyse, kurių pagrindas studijas baigiančių absolventų kompetencijos lygis. Laikysimės nuostatos, kad visos mokslo ir studijų sritys yra svarbios kuriant valstybės gerovę, todėl planuojant absolventų skaičius remsimės ne tik rinkos poreikiais, bet ir valstybės gerovės ir stiprinimo tikslais. Tarsimės su aukštosiomis mokyklomis dėl galimybės taikyti motyvacinį pokalbį ir kitas būsimųjų studentų atrankos priemones ir šiais rezultatais remiantis priimti galutinį sprendimą.

11. AIŠKIOS UNIVERSITETO IR KOLEGIJOS MISIJOS.

Išgryninsime universiteto ir kolegijų misijas, kokybės reikalavimus ir aiškiai diferencijuosime aukšto mokslo lygius, įgyjamas kompetencijas. Remiantis tarptautinio studijų vertinimo rezultatais ir aukštųjų mokyklų pasirengimu vykdyti studijas, peržiūrėsime studijų programų pasiūlą ir pasiskirstymą tarp aukštųjų mokyklų. Remiantis valstybės poreikio prognozėmis aukštosiose mokyklose sutarsime dėl kvotų studijų srityse reikalingam absolventų skaičiui universitetuose ir kolegijose parengti.

12. KOLEGIJOS TAPS REGIONŲ KATALIZATORIAIS IR POKYČIŲ VARIKLIAIS

Skatinsime ir remsime kolegijas savo studijų programomis bei kitomis veiklomis užtikrinti ir inicijuoti regionams reikalingų specifinių pramonės ar verslo sričių vystymą. Kolegijos bus aktyviai įtrauktos konkrečių savivaldybių ir regionų plėtros planavimą, ekonomikos stiprinimą. Peržiūrėsime, kurių kryptių studijas galima vykdyti kolegijos lygmeniu, ir skatinsime, kad išnaudojant profesinio mokymo bazes, sektorinius praktinio mokymo centrus kolegijos kartu su profesinėmis mokyklomis pradėtų vykdyti 5 ISCED lygmens studijas (trumposios studijos). Stiprinsime kolegijų bendradarbiavimą su universitetais rengiant specifinių sričių specialistus.

13. KONKURENCINGA DARBO UŽMOKESČIO SISTEMA IR GALIMYBĖS TOBULĖTI.

Raginsime aukštąsias mokyklas užtikrinti galimybes dėstytojams, mokslo darbuotojams ir administracijai nuolat tobulinti kvalifikaciją ypatingai užsienio kalbų, informacinių technologijų ir šiuolaikinės didaktikos srityse. Dėstytojų ir mokslo darbuotojų darbo užmokestis sudarys ne mažiau 150 proc. vidutinio šalies darbo užmokesčio.

Aukštojo mokslo tarptautiškumas ir orientacija į studentų poreikius.

14. DĖMESYS IR FINANSAVIMAS EUROPOS UNIVERSITETŲ TINKLŲ INICIATYVAI IR STUDIJŲ TARPTAUTIŠKUMUI.

Palaikysime ir numatysime ilgalaikę paramą universitetams, kurie dalyvauja arba siekia dalyvauti europinėje universitetų tinklų iniciatyvoje. Šios iniciatyvos rėmuose inicijuosime ir finansuosime virtualaus mobilumo ir virtualių laboratorijų įrengimo ir kitus skaitmenizacijos projektus, leisiančius stiprinti nuotolinių studijų kokybę, ypač panašių pandemijų kaip COVID-19 metu. Mažinsime teisinius barjerus ir užtikrinsime lankstumą pilotuojant unikalius į studentą orientuoto mokymosi studijų modelius. Remsime jungtines studijų programas, ypač magistrantūroje, su stipriausiais Europos ir pasaulio universitetais. Aktyviai dalyvausime Europos aukštojo mokslo erdvės ir Europos mokslinių tyrimų erdvės formavimo procesuose.

15. „1000 TALENTŲ“ STIPENDIJŲ PROGRAMA, SKIRTA LIETUVOS DIASPORAI, RYTŲ PARTNERYSTĖS ŠALIMS.

Sieksime pritraukti talentus ir užtikrinti jiems finansavimą, ypatingą dėmesį skirdami Lietuvos diasporai ir jaunimui iš Rytų partnerystės šalių, tokių kaip Ukraina, Gruzija, Baltarusija.

16. STUDENTŲ MOKSLINĖS KOMPETENCIJOS STIPRINIMAS.

Didinsime studentų mokslinių praktikų Lietuvoje ir užsienyje finansavimą, ypač doktorantų stažuotėms. Siūlysiame, kad doktorantai studijų laikotarpiu bent 3 mėnesius stažuotųsi užsienyje.

17. SĄLYGAS STUDIJUOTI SUDARANTI FINANSINĖS PARAMOS STUDENTAMS SISTEMA

Peržiūrėsime stipendijų dydžius, keisime valstybės remiamų paskolų teikimo tvarką. Užtikrinsime, kad studijas toliau tęsiančiam asmeniui ar esančiam akademinėse atostogose nereikėtų iš karto grąžinti paskolos. Jas studentai galės pradėti grąžinti praėjus bent metams po studijų baigimo ir tuomet kai baigę studijas įsidarbina ir gauna bent 1,5 minimalios mėnesio algos dydį siekiantį atlyginimą. Užtikrindamas beprocentes palūkanas pamažu valstybės remiamas stipendijas pradės teikti Valstybinis studijų fondas, o ne kredito įstaigos. Socialinė stipendija bus atsieta nuo akademinų pasiekimų ir skiriama visiems studentams, kurie ar kurių šeimos pretenduoja į valstybės paramą. Didinsime skatinamosioms stipendijoms skiriama finansavimą, atžvelgiant į šalies kultūrinį kontekstą, šis finansavimas pirmiausia bus skirtas magistrantūros studijų studentams.

Rinką stiprinanti profesinio mokymo sistema

Bent 35 proc. vidurinio lavinimo absolventų turės profesinį išsilavinimą (EU – 48 proc., Lietuvoje – 27 proc.).

Pagrindiniai iššūkiai:

PASTARUOJU METU VYKDOMI ĮVAIRŪS TEISINIAI POKYČIAI

siekiant pritraukti su inžinierine pramone susijusių investuotojų ir sukurti palankią investicinę aplinką. Tačiau daugelis profesinio rengimo centrų savo veiklą orientuoja į paslaugų sektoriui reikiamų specialistų rengimą ir šiuo metu yra nepasiruošę per trumpą laikotarpį pasiūlyti rinkos poreikius atitinkančių mokymo programų reikalingų 4.0 pramonei ir žiedinei ekonomikai.

Į PROFESINIŲ MOKYKLŲ PRAKTINIO

mokymo centrus buvo investuotos didelės lėšos, tačiau sektorių praktinio mokymo centrų potencialas išnaudojamas nepakankamai. Atsižvelgiant į ES ir EBPO standartus, mūsų moksleiviai per vėlai įtraukiami į profesinį mokymą, čia dalyvauja tik 27 proc. vidurinio ugdymo mokinių, kai ES šis rodiklis yra 48 proc. Taip pat merginų sudaro tik 35 proc. besimokančiųjų profesijos.

DIDŽIOJI DALIS LIETUVOS PROFESINIO RENGIMO CENTRŲ

ar mokyklų dirbančių profesijos mokytojų neturi aukštojo išsilavinimo. Dažnu atveju jie, net ir būdami puikiais praktiniais dalyko specialistais, stokoja pedagoginių kompe-

tencijų, kas neleidžia jiems pilnai perteikti reikalingų žinių mokiniams. Neegzistuoja ir realiai veikianči profesinio rengimo mokytojų saviugdos sistema – jie yra priversti patys ieškoti būdų, kaip kelti savo kvalifikaciją. Tuo metu profesinio rengimo centrai, turėdami nelanksčią darbo užmokesčio sistemą, praktiškai neturi galimybių prisitraukti aukštąsias mokyklas baigusius specialistus, kadangi negali pasiūlyti analogiško darbo užmokesčio kaip privatus sektorius (ypač pramonės srityje).

PROFESINIAME RENGIME VIS DAR TRŪKSTA DIDESNIO PROVERŽIO

darbu grindžiamo mokymosi srityje. Nors rezultatai pamažu gerėja, Lietuvoje pameistrystės sutarčių vis dar sudaroma itin mažai, didelė dalis jų – iš esmės tik formalios. Daugelyje įmonių vis dar sunkiai skinasi kelią pameistrystės kultūra – iš profesinių mokyklų siekiama prisitraukti mokinius, kurie iškart galėtų dirbti, pilnai įsitraukti į gamybinius procesus, tačiau realus mokymas darbo vietoje nevyksta.

NORS NESENAI ĮVYKUSI PROFESINIO MOKYMO TURINIO REFORMA

sudarė nemažai palankių prielaidų šios srities kokybiniam šuoliui, kol kas į dokumentus nugulusioms nuostatomis ir planams trūksta realaus praktinio įgyvendinimo. Novatoriško mokymo turinio diegimas vis dar fragmentiškas, kelią sunkiai skinasi ir realus modulių profesinio ugdymo programų vystymas – didžiojoje dalyje profesinio rengimo centrų vis dar stokojama žinių, kaip jas reikėtų įgyvendinti.

Pagrindiniai darbai:

1. UŽTIKRINSIME PROFESINIO MOKYMO ATITIKIMĄ DARBO RINKOS REIKALAVIMAMS.

Parengsime priemonę profesinio mokymo turinio – profesinių standartų ir modulių profesinio mokymo programų – atnaujinimui ir suderinimui su kintančiais darbo rinkos poreikiais, skaitmenizacija, 4.0 pramonės revoliucija, žiedinės ekonomikos plėtra ir žaliojo kurso tendencijomis. Remsime vietines, regionines ir nacionalines profesinio mokymo įstaigų bei socialinių partnerių iniciatyvas, skirtas profesinio mokymo prienamumo ir patrauklumo didinimui. Stiprinsime ankstyvąjį profesinį orientavimą mokyklose. Atsižvelgiant į aktualių studijų programų poreikį, profesines mokyklas aprūpinsime praktinio mokymo įranga, diegsime priemones skatinančias moksleivius rinktis aktualias pramonei programas.

2. STIPRINSIME PROFESIJOS MOKYTOJŲ KORPUSĄ.

Skatinsime ir remsime aukštos kvalifikacijos profesijos mokytojų ir meistrų rengimą Lietuvos aukštosiose mokyklose, įmonėse ir organizacijose. Didinsime profesijos mokytojo ir meistro profesijos prestižą, skatinant jų darbo užmokesčio augimą, socialinių garantijų užtikrinimą ir profesinės karjeros galimybių augimą. Parengsime ilgalaikę strategiją, pagal kurią ilgainiui visi profesijos mokytojai turėtų turėti aukštąjį išsilavinimą. Suprasdami, kad aukšto lygio profesijos mokytojo atlygis turi nesiskirti nuo aukšto lygio atitinkamos srities profesionalaus darbuotojo atlygio, sukursime ir įdiegsime profesijos mokytojų atrankos ir įdarbinimo profesijos mokytojais sistemą. Remsime praktikų įsitraukimą į profesijos mokymą.

3. PAMEISTRYSTĖS KULTŪROS DIEGIMAS.

Atsižvelgdami į tokių valstybių kaip Vokietija patirtį, ieškosime galimybių sudaryti pas-katas privačiam sektoriui investuoti į potencialius būsimus darbuotojus, sudarant pa-meistrystės sutartis su profesinio rengimo įstaigų mokiniais. Taip pat per sektorinius praktinio mokymo centrus stiprinsime mokinių praktinį pasiruošimą – tam, kad tik su-darius pameistrystės sutartį, mokinys jau turėtų realios praktinės patirties ir galėtų lengvai įsilieti į įmonėje vykdomus gamybinius procesus.

Mokymosi visą gyvenimą kultūra

Tik iki 19 proc. darbuotojų dirbs žemesnės kvalifikacijos darbus, nei įgyta kvalifikacija (2016 m. – 21,2 proc.).

Bent 12 proc. 25–64 metų asmenų dalyvaus mokymosi visą gyvenimą programose (šiandien – 7 proc.).

Pagrindiniai iššūkiai:

EBPO DUOMENIMIS, LIETUVOJE (2016 M.) 13,6 PROC. DARBUOTOJŲ DIRBO AUKŠTESNĖS KVALIFIKACIJOS DARBUS,

nei įgyta kvalifikacija (ES vidurkis – 18,7 proc.), o 21,2 proc. dirbo žemesnės kvalifika-cijos darbus, nei įgyta kvalifikacija (ES vidurkis – 14,7 proc.). Lietuva pasižymi nemaža dalimi darbuotojų, dirbančių žemesnės kvalifikacijos darbus, palyginti su įgyta kvalifi-kacija, ir mažesne dalimi darbuotojų, kurie dirba aukštesnės kvalifikacijos darbus, pa-lyginti su įgyta kvalifikacija. Didelis neatitikimas tarp profesinės veiklos ir išsilavinimo rodo karjeros planavimo trūkumą.

MOKINIAI IR JŲ TĖVAI DAŽNAI NEŽINO,

kad visada yra galimybė pereiti skirtingus švietimo etapus, t. y. durys baigti universi-tetą neužsidaro net patyrus vidurinio ugdymo nesėkmę, toliau galima studijuoti kole-gijoje ar profesinėje mokykloje ir gerai pabaigus siekti atitinkamų studijų universitete. Taip pat mokiniai ir jų tėvai gyvena pagal suformuotą mitą, kad tik aukštasis išsilavi-nimas gali užtikrinti sėkmingą karjerą ir orų gyvenimą. Visuomenėje gajūs mitai apie švietimą ir tinkamas karjeros planavimo nebuvimas nulemia neatskleistą vaikų poten-cialą ir netinkamą išteklių panaudojimą valstybės mastu.

LIETUVOS PERKVALIFIKAVIMO SISTEMA SUFOKUSUOTA

Į profesinį ugdymą / perkvalifikavimą ir yra labai ribotos galimybės pakeisti ar įgyti an-trą kvalifikaciją aukštąjį išsilavinimą turintiems žmonėms. Dėl šios priežasties didelė dalis gyventojų, kurių praeityje įgytos specialybės šiuo metu nebėra tokios paklausios, tampa nekonkurencingi ir nebegali prisidėti prie bendrai kuriamos valstybės gerovės. Tai tampa ypač aktualu ilgėjant gyvenimo trukmei ir senstant Lietuvos visuomenei. Be to, suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi programose taip pat nėra aktyvus. Nėra susi-formavusi mokymosi visą gyvenimą kultūra, žmonės dažnai neturi informacijos apie mokymosi galimybes. Šis rodiklis 2019 m. sudarė 7 proc. ir tebebuvo mažesnis už 10,8 proc. ES vidurkį. Taip pat Europos gebėjimų indeksas nurodo, kad Lietuvoje tik 70 proc. darbuotojų turi reikalingus darbai gebėjimus.

neatliepia vienos iš savo paskirčių – žmogiškojo kapitalo palaikymo bei vystymo, nes yra daugiau koncentruojamasi ties kvalifikacijos kėlimu. Neformaliajam suaugusiųjų švietimui vis dar sunku pilnavertiškai įsitvirtinti, iki šiol nėra pilnai nusistovėjusi vieninga praktika kurios pagrindu turėtų būti vykdomas neformalaus suaugusiųjų švietimo finansavimas, neformaliojo ir savišvietos būdų įgytų kompetencijų įvertinimas bei pripažinimas.

Pagrindiniai darbai:

1. KARJEROS PLANAVIMO VISĄ GYVENIMĄ SISTEMA.

Suformuosime nacionalinę visus ugdymo lygmenis apimančią stiprią karjeros konsultavimo ir planavimo sistemą, kuri jau ankstyvame amžiuje moksleiviams padės rasti interesų sritis ir apsispręsti dėl galimų tolimesnės karjeros scenarijų. Vaikai aiškiai žinos, kokias kompetencijas įgis atitinkamoje ugdymo įstaigoje, kaip jos padės formuoti profesinę karjerą ir kaip vyksta perėjimas tarp skirtingų švietimo lygmenų. Šią sistemą grįsime geriausiomis tarptautinėmis patirtimis. Stiprinsime projektinį – integruotą karjeros ugdymą mokyklose, bendradarbiavimo su verslu ir kitomis organizacijomis pagrindu, kad mokiniai susipažintų ne tik su fundamentaliais, bet ir praktiniais dalykais. Ateityje tai padėtų jiems apsispręsti renkantis profesiją ar studijų kryptį.

2. SUTEIKSIME DAUGIAU PROFESINIŲ GALIMYBIŲ KIEKVIENAM – „ANTRO ŠANSO PROGRAMA

Apjungsime Švietimo, mokslo ir sporto, Ekonomikos ir inovacijų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų programas ir turimus išteklius, skirtus suteikti gyventojų įsidarbinimui ir profesiniam tobulėjimui reikalingus įgūdžius ir kvalifikacijas, diegiant perkvalifikavimo ir antros profesinės kvalifikacijos suteikimo programas. Sudarysime sąlygas ir skatinsime profesinio mokymo įstaigas ir aukštąsias mokyklas teikti kokybiškas, darbo rinkos poreikius atitinkančias paslaugas suaugusiųjų kvalifikacijai tobulinti ar naujai įgyti. Perkvalifikavimo užsakymą tiesime su ekonomikos sektorių augimo ir plėtros prioritetais. Savivaldybes skatinsime prisiimti moderatoriaus vaidmenį ir inicijuoti realiai veikiančias Užimtumo tarnybos, aukštųjų ir profesinių mokyklų, pramonės ir verslo bendradarbiavimo platformas, kurios pajėgtų suformuoti realų užsakymą darbuotojams perkvalifikuoti ar pritraukti.

3. STIPRI NEFORMALIOJO MOKYMO SISTEMA.

Neformalusis švietimas taps specifine platesnės viešosios švietimo politikos kryptimi, turinčia savitus tikslus, uždavinius ir įgyvendinimo metodus. Tobulinsime neformaliojo švietimo finansavimo sistemą, sudarydami galimybes finansuoti įvairias mokymosi formas ir būdus. Sudarysime sąlygas kokybiško neformaliojo švietimo įvairovei, ypač regionuose nutolusiuose nuo didžiausių miestų. Taip pat peržiūrėsime esamą neformaliojo ar savišvietos būdų įgytų kompetencijų vertinimo bei pripažinimo sistemą taip, kad ji realiai veiktų praktikoje ir skatintų rinktis neformalųjį švietimą.

4. SENJORŲ TOBULĖJIMO KREPŠELIS IR DĖMESYS TREČIOJO AMŽIAUS UNIVERSITETAMS.

Įdiegsime senjoro tobulėjimo krepšelius, kuriuos kiekvienas priešpensinio ir pensinio amžiaus asmuo galės panaudoti būtent tobulėti ar kvalifikacijai kelti (medijų raštingumas, skaitmeniniai įgūdžiai ir kt.). Skatinsime savanorystę Trečiojo amžiaus universitetuose, didinsime šių universitetų veiklos finansavimą.

PROGRAMĄ RENGĖ:

**Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Edmundas Pupinis,
Jurgita Šiugždinienė, Ignas Gaižiūnas, Lukas Kačiušis.**

**Už vertingus pasiūlymus, kritiką ir komentarus dėkojame: Giedriui Viliūnui,
Ramojui Reimeriui, Emilijai Sakadolskienei, Mindaugui Nefui, Gintautui Jakštui.**